

ПРАИСТОРИСКА ТОПЧЕСТА ФЛЕЈТА ОД МАКЕДОНИЈА PREHISTORIC GLOBULAR FLUTE FROM MACEDONIA

Чувано во утробата на Мајката Земја повеќе од шест илјади години
повторно се разбранува ехото на минатото...

(Мрамор, Чашка, Велес - Македонија)

Kept in the Womb of the Earth for six thousand years the echo of the past
is waving again...

(Mramor, Caska, Veles - Macedonia)

Окарината на човекот

На Драган Даутовски

Еве ја, свира окарината на човекот
по толку милениуми прележана зима
првата пролет ја слави,
во која крвта и музиката измешани
течат низ глината оживеана.
Живото ребро на Адам е таа
што свира со првиот ветер
од првата зора на создавањето.

Еве ја, свира окарината на човекот.
О, среќен Неолит во заветрина
од чашката на храбриот цвет
што ги победил студот и стравот,
отворен во самото срце на судбината.
И сè е исцелено, ништо не е болно.
По толку милениуми зима човекот
чекори низ раната како низ плодна нива
со звукот ипостасен на окарината.

Дадено му е на тој звук
да ги слави првите нешта
првото жито и првата чинија полна со него,
првото улиште наполнето со мед
од пчелите - свештенички,
првиот оган што ги испече садовите,
тркалезни и радосни како битието,
кое ѝ рекло збогум на тагата и го слави,
прво бачило и првото стадо
што го наполни првото ведро со млеко,
првото дрво што расцвета
и запеа над бездната на постоењето,
првото лозје и првата чаша вино
стокмено од Создателот
за првите младоженци на новиот свет.

Еве ја, свира окарината на човекот
и по шест милениуми од нејзиното создавање,
како да не излегла
од првата пролет и првите нешта,
исконски радосна дека се сретнала со оној
што го чекала толку долго во тишина,
оној што и неа ја чекал нероден
и што знаел дека таа тишина е ОМ,
самото Слово оплодено од звукот скриен
што ги ткае сферите,
звучен лотосов цвет
отворен врз водите на хаосот
и проширен со круговите на вечноста.

Еве ја, свира окарината на човекот
и сè е блиско и прибрано под strea.
Еве ги кај идат далечините и бескрајот
на конак во нас,
седнуваат заедно во куќата
крснозе крај огнот и огништето
и пеат старинска песна
на која не ѝ се гледа крајот.
Поило е тој звук на кое доаѓаат
да пијат ѕверовите и ѕвездите.
Дури и камењата сури клекнале
и слушаат со ипостасен восхит.
И свира окарината како семето лебородно
што го фрла сејачот во браздата,
свира пробивајќи се како снап од ведрина
низ тагата и болката на човекот.

Ефтим Клетников
Јануари 2006

Непосредно до населбата Чашка (на 15-тина км. од Велес) на локалитетот Мрамор, со археолошки истражувања потврдена е неолитска населба. Подигната на блага зарамнета тераса, а омеѓена со лакот што го формираат реките Тополка и Мала Река, како и плодната рамница, изобилието од вода, пасишта и шуми, благата клима, биле основните предуслови за долгиот живот на населбата.

Времето покрило богата материјална култура, завиткана во превезот на желбата да се опстане, дозволувајќи да го спознаеме битот на неолитскиот човек, не само во она што било негово секојдневие, туку да продреме и во најдлабоките и најисконските бранувања на неговата душа.

Пронајдените материјални докази ги имаат сите одбележја на Анзабегово - Вршничката културна група во нејзините 2 - 4 фаза. Двата хоризонта на живеење, животот на населбата го определуваат во средниот и доцен неолит или во широките рамки на периодот од пред 5000 г.п.н.е до 4000 г.п.н.е.

Топчестата флејта изработена е од пречистена глина со нерамномерна црвена боја, на места потемна, како последица од горење. Наодот е целосно зачуван, со неправилна топчеста форма и дијаметар од 4,7 см и шуплива внатрешност. На предметот има три отвори, распоредени во форма на триаголник. Отворот на врвот е нешто поголем, а останатите два речиси се идентични (0,6 - 0,4 см)

Кои биле предусловите и потребите човекот од длабоката праисторија да почувствува потреба да ги изрази своите чувства преку музиката и за тоа да го создаде музичкиот инструмент.

„Тешко е да се најде одлучувачка детерминанта за уметноста која се развива во рамките на хомогени заедници, како што е неолитот. Сепак сосема е извесно дека неолитската пластика стои во некој определен однос спрема движечките општествени, економски и психолошки сили како и промените кои се одразиле на неа, законито ритмувајќи со пулсирањето на целокупниот живот на времето. Никогаш не се создавани за разонода туку форма која нужно израснува од спротивставувањето на човекот со неговата средина, како средство на приспособување и заштита чија вистинска смисла лежи во совладувањето и стекнувањето со животна потребните вредности.“

* (Д. Срејовић, Неолитска пластика централнобалканског подручја, Неолит централно Балкана, Београд 1968, 178-223)

Топчестата флејта е голем прилог во расветлувањето на мистеријата на музиката, како дел од духовниот порив на неолитскиот човек, на пошироките простори на Балканскиот Полуостров.